

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Mezei András*

Cím:

„VASKERÜLET”

Forrás: *Élet és Tudomány*

1957. 11. 15

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárv

308

Hely

(439) Bp. 063

Idő

1957

Személy

Helyszám

Az őszi csillagos égbolt

csúcán pici a hold, lapulnak lent a házak. A Váci út megkopott kövezetere árnyék-fatörzsek összevisszasága dől. Gyarak, ócskavastelepek, fakerítések. Távoli magános fények jelzik a vaksötét utcák mélységeit. Építkezések körül a nappal felhúzott falak erős kilélegzése érzik. A sarkon egy mozi ásít... lány szalad haza... koppan a lépte.

Angyalföld. Honnan is kapta a nevét?

— Egy „Angel” nevezetű német alapított először gyárat ezen a területen — mondják egyesek.

Mások szerint e név azokból az időkbeli ered, mikor még mocsaras terület volt itt és gyakori volt a lidérc.

Mesélik azt is, hogy a Tizenhárom és Hétházban, a Teve utcai pincelakásokban, hol földre szórt szalmán aludtak a sokgyermekes proletárcsaládok, a nyomorban, piszokban, úgy haltak meg a csecsemők, mint a kis-angyalok. S talán ezért nevezték el Angyalföldnek...

Vad és nem is alaptalan hírek keringtek erről a környékről. A Szabolcs utcáról, hol apáról fiúra szállt a zsebmetés, bicskázás tudománya. A Tripoliszról és az Ördögárok bűntényeiről is sokat mondanának az egykori rendőri jelentések. A nyomor feldobta salakját.

Vad és nem is alaptalan hírek keringtek, pedig az emberek nem is voltak olyan vadak... csak éhesek.

A régi házak között a Tisza utcában még ma is felrémlik olykor a kép:

... Tél van. Egy középkorú férfi szánkót húz maga után. Hosszúcs faláda, két lekerekített végű falécre szögezve. Nagy csillagalakú hópelyhek lepik a meggörnyedt férfi hátát. A ládában, rongyokba bugyolált gyerekek kuporog. Stráfkocsi dögög előtűk, aprított tűzifával megrakottan. A magas hóban, jeges útszélien nehezen mozgó lovakról felhőként száll a pára.

— Gyiáá!!! Gyiáá!!! — hangzik a kocsis hangja. Ostor csattog. A lovak megcsúsznak, s a megrándult kocsi-ról hangtalanul hull le a puha hóba egy fadarab. A meggörnyedt hátú férfi, gyorsan arrafelé kormányozza a szánkót, a bebugyolált kisfiú meg a ládába rejti a fadarabot.

A kocsmák ablakán

kinézők unottan figyelik a megszokott látványt. Rongyokba bugyolált lábú emberek topognak az ajtóknak, aszszonyok tolonganak, keresik férjeiket. Fizetésnap van.

... A Máglya utca felé még kikövezetlen, földes utcákat látunk. Egy magános ház — tűzfalával — hátat fordít az utcavilágnak. Egykori építője talán nem akarta látni a mocsarakat, az ócskavastelepeket, a gyárkéményeket. Nem akarta hallani a részeg emberek ocsmány, éjféli kurjongatásait.

Tripolisz ez! A hírhejt, félelmetes környék. Földszintes viskók, szűkségalakások, szántóföldek...

A fiatal cipézmester műhelyében sokan megfordulnak. Már korareggel jönnek az iskolások.

— Gacsádi bácsi, csinálja meg a cipőmet — állít be egy kerek képű, szőke kisfiú.

A mester a műhely végében lakik. Függöny takarja el bútorzatát, az egyetlen vaságyat.

— Mi az fiam, legújabbán már hajnalban zaklattok?

— Tessék már megcsinálni... tegnap este történt... Aztán majd hozok rá utalványt az iskolából.

— Ja úgy, még pénzed sincs. Mutasd már te gyerek. Ezt nem is lehet megjavítani.

A fiúnak legörbül az álla.

— Nincs más cipóm... mit csináljak?

— Na, nem baj fiam — mondja a mester —, egyszer még elmehetsz ebben az iskolába, de aztán két fejlelési utalványt hozzá, s kettőért majd csinál nekem egy új cipőt.

Estefelé munkások jönnek. Megte-lik a kis suszteráj, petróleumlámpa ég. A kerek vaskályha meleget áraszt. Politizálnak. A tripolisziak még nem sejtik, hogy itt szerveződik valami...

A két ember

emlékezetében így él a tegnapi jelen.

A szánkóba ültetett kisfiú — Szmétana József — ma már családos ember. Három életerős, eleven fiú-gyermek apja, Jócó, a legkisebb, még a kis rácsos ágyban ugrál.

— Bácsi, van dominóm! Itt a doboza, nézd.

Az apa késő éjjel jött haza, s a vasárnap délelőttöt ágyban tölti. Középső fia, Péter a másik szobában játszik. A kandallóban tűz ég, kellemes meleget áraszt.

— Nehéz lehet ma három gyermeket felnevelni.

— Nehéz bizony — mondja Szmétana József. — Talán még nehezebb, mint az én időmben.

A válasz érthetetlennek látszik. Kétszobás, összkomfortos lakásban öten laknak. Tetszetős bútorok, szőnyegek. A gyerekek jól öltözöttek. Miért lenne ma nehezebb a gyermeknevelés?

Szmétana József elmosolyodik, felkötököl az ágyban.

— Annak idején — mondja — csak egy cipőm volt. Azt is levették a lábamról tavasszal és csak ősszel kaptam meg újra. Most a fiamnak bőrtalpú bakancsot vettem, és nem volt megelégedve: gumitalpút szeretett volna. Én az édesapámmal jártam a várost, hogy legalább annyi tüzelőt szerezzünk, amennyivel anyám az ebédet megfőzheti. Ma már a gyermekeim nem tanulhatnak fűtetlen szobában. Bizony nem nagyon ismerik azt a szót, hogy nincs. Tudom, én neveltem így őket, de bánt néha: nekik minden természetes, amit kapnak és hiába akarom velük elhíttetni, hogy nem olyan könnyű, ők már azt sohasem fogják megérteni.

Házukat, az öreg Hétházat azóta gyógykezelték. Kapott vízvezetékét, villanyt, WC-t, de a legfőbb betegsége, a szoba-konyhás lakások szükségén már nem lehet segíteni.

— Nem is a sebbe kell adni az injekciót, hanem melléje — mondja Szmétana József. — Építsenek minél több új házat, akkor a seb is begyógyul.

Mintha varázslat történe, Szmétanaéktól tovább indulva, a síválybérkaszárnnyák, gépkocsitelepek között egyszerű csak magas modern házak emelkednek ki. Széles, levegős utcák. Nagyablakos, erkélyes lakások. Fényes kirakatok, üzletek, eszpresszók, éttermek...

Külvárosi-belváros

ez a környék, a Belváros pompájával, de tágasabb utcákkal, korszerűbb épületekkel. Parkokban párok sétálnak, gyerekek játszanak. Messzinőt József Attila szobrának körvonalai bontakozik ki. Vele szemben a kultúrház hatalmas épülete.

Az egykori tripoliszi cipézmesterre itt lehet ráakadni. A hatalmas teremben biliárdasztal, székek, fotelok, s bennük 30—40 gyerek ül szorongva és nézi a televíziót. Futballmérkőzést közvetít.

— Bizony megváltozott az én szerterájom — mondja Gacsádi bácsi. — Már nyugdíjaztak, de én nem szeretek otthon ülni. Gondnoka vagyok a klubnak.

Gacsádi bácsi gyermekei áhitattal figyelik a televíziós készülék ernyőjén gyorsan pergő eseményeket.

— Ezek már nem is tudják — mi az meztláb járnai, vagy stancilból ebédelni — mondja az öreg. Sok bajunk van velük. Kultúrházat építettünk nekik, s még nem tudnak mit kezdeni vele. Inkább álldogálnak az utcasarkon, a téren. Be kell törni ezeket a vad kiscsikókat. Mikor parkot csináltunk, sokan azt mondták: minek az ide? Ezek a gyerekek úgyis letaposják a virágokat. Nem így történt, de nézze — mutat ki az ablakon — nem lehet rászoktatni őket, hogy a padra üljenek és ne a támlájára, mint a vererek.

— Többet kell törődni velük — mondja az öreg maga elé. — Ma már nem cipőtalpalást, vagy egy kis kenyeret kérnek, de jön a KISZ-titkár és elpanaszolja, hogy nem bír a fiúkkal. Segítséget és okos szót vár tőlem. Hej, egyszerűbb volt régen egy karéj kenyeret szelni!

*

Alakul, formálódik Angyalföld, ez a „vaskerület”.

Különös levegője van. Aki ott született, szereti és nem tud elszakadni tőle, az idegen meg sokszor nem érez belőle mást, csak a füstöt.

MEZEI ANDRÁS